



**Gemeenschapscatechese op zondag voor de Dag van Gods Woord
3 december 2017, eerste zondag van de advent**

Totale duur: 90 min

ALGEMENE INLEIDING

Welkom met een lied (allen samen) (10 min)

Benodigdheden: Zingt Jubilate voor allen

Je kan kiezen uit de thematiek van Woord Gods of advent. Een groep die het niet gewend is, krijg je best aan het zingen met een bekend lied. Met een groep die goed zingt, kan je van de gelegenheid gebruik maken om een nieuw lied aan te leren. Als er veel kinderen zijn, ga je voor een wat lichtere melodie. Natuurlijk zing je liefst dit lied ook in de viering.

- ofwel rond het thema van het woord Gods: ZJ 739 (Als gij naar de woorden luistert); ZJ 757 (Het woord, het goede woord van God); ZJ 809 (Here Jezus, om uw woord)
- ofwel bij de aanvang van de advent: ZJ 106 (God zij geloofd uit alle macht); ZJ 107 (Een stad van vrede zoeken wij); ZJ 108 (Op een God die door de eeuwen); ZJ 116 (Als tussen licht en donker)
- of een lied dat beide combineert: ZJ 233 (Gods woord van het begin)

Inleiding voor alle deelnemers door een catechist (max. 15 min)

- *Onderstaande is achtergrondinformatie voor de catechist.*
- *Lees deze informatie liefst niet letterlijk voor, maar verwerk ze voor jezelf.*
- *Je kan er ook uit kiezen, je hoeft dus niet alles aan te brengen.*
- *Creatieve geesten kunnen bv. een kort interview met Marcus brengen...*

- ***Een nieuw liturgisch jaar***

We vangen vandaag een nieuw liturgisch jaar aan. Elk liturgisch jaar start met de advent en de kerstcyclus. Na een relatief korte 'tijd door het jaar' – die herinnert aan de korte duur van Jezus' openbaar leven -, volgt dan al de veertigdagentijd en de paascyclus. Na Pinksteren gaat de gewone tijd weer verder, al komen nog enkele feestdagen (kunnen de kinderen er noemen? Maria ten hemelopneming en Allerheiligen zijn de voornaamste.) Zo vormt elk jaar een soort cirkelbeweging in een spiraal die ons van jaar tot jaar laat groeien in geloof. Op de eigen sfeer en betekenis van de advent komen we in KEUZE 4 uitgebreider terug.

- ***Een dag van Gods woord***

In zijn apostolische brief aan het einde van het jaar van de barmhartigheid richtte paus Franciscus een bijzondere vraag aan alle lokale kerken: "Het zou goed zijn mocht de gemeenschap op een zondag doorheen het liturgisch jaar haar engagement voor de verspreiding, kennis en verdieping van de heilige Schrift vernieuwen: een zondag helemaal gewijd aan het Woord van God om de onuitputtelijke rijkdom te vatten die voortkomt uit de voortdurende dialoog tussen God en zijn volk." (brief *Misericordia et Misera*, nr. 7)

De bisschoppen van België hebben deze suggestie met enthousiasme onthaald. Zij nodigen alle kerkgemeenschappen van het land uit om van deze eerste zondag van de Advent een dag te maken waarop bijzondere aandacht wordt gegeven aan het Woord van God: in het persoonlijk leven en gebed, en in het leven van de kerkgemeenschap, vooral dan in haar liturgie en catechese.

In het Woord Gods richt God zelf zich tot de mens en zijn wereld; maar het Woord Gods is ook iemand, de Christus! De rijkdom van de Kerk, de rijkdom voor catechumenen (doopleerlingen) en gedoopten, de grootste gave die christenen aan de wereld van vandaag kunnen schenken, wordt verhaald in de Bijbel, het grote boek dat de nabijheid en onstuitbare overvloed van Gods liefde uitzegt.

Een grote lezer van de Bijbel, de heilige Hiëronymus, schreef dit: "Ik vraag je, geliefde broeder, leven te midden van deze teksten, ze overwegen, en niets anders hoeven te kennen of zoeken, denk je niet dat dit, zelfs al hier op aarde, reeds in het Rijk der Hemelen wonen is?" (Brief 53)

- **Het B-jaar en de evangelist Marcus**

Met de aanvang van een nieuw liturgisch jaar volgen we een nieuwe evangelist doorheen zijn evangelie. Vorig jaar, het A-jaar, stond Matteüs centraal, zoals je je zou kunnen herinneren. Volgend jaar, het C-jaar, staat Lucas centraal. In dit B-jaar is Marcus onze gids. (Johannes lezen we elk jaar, vooral dan in de sterke tijden, en dit jaar iets meer omdat Marcus het kortste evangelie schreef.)

Over die Marcus weten we heel weinig. Vooreerst signeert geen enkele evangelist met zijn naam. Maar op basis van allerlei indirecte bronnen wordt deze man naar voor geschoven als auteur van het tweede evangelie: "Johannes Marcus, een leerling van de apostelen, afkomstig uit Jeruzalem (Hnd 12,12), die eerst Paulus in zijn apostolaat had bijgestaan (Hnd 12,25; 13,5.13; Film 24; 2 Tim 4,11), vervolgens zijn neef Barnabas (Hnd 15,37.39; Kol 4,10), en tenslotte Petrus (1 Pe 5,13) wiens tolk hij was, schreef te Rome de mondelinge catechese van Petrus op." En dezelfde auteur erkent: "Er is geen dwingend argument om deze identificatie te loochenen. Het is m.a.w. goed mogelijk dat de traditie het hier bij het rechte eind heeft."¹, al staat dus niets vast en is Petrus zeker niet de enige bron van Marcus. Wel zeker is dat het Marcusevangelie het oudste van de vier is, en reeds tot stand kwam tussen de jaren 66 en 73 van onze tijdrekening.

- **Het ene evangelie, volgens Marcus**

Veel belangrijker om het evangelie gelovig te lezen zijn vragen als: wat is een evangelie? Wat is typisch aan het evangelie van Marcus? Voor wie is het geschreven? En waarin spreekt het ons vooral aan?

Een evangelie betekent letterlijk een blijde boodschap of goed nieuws, en meer bepaald het goede nieuws dat Jezus ons bracht, ja dat hij zelf was voor ons. Zo staat het in Marcus 1,14: "Jezus ging naar Galilea en verkondigde er Gods Blijde Boodschap." En reeds in het titelvers 1,1: "Begin van de Blijde Boodschap van Jezus christus, de zoon van God." "Marcus gebruikt (maar) zeven keer het woord evangelion, maar heel zijn geschrift wil kennelijk niets anders dan een ontvouwing van het evangelion zijn, zoals de titel boven zijn werk aangeeft."² En typisch voor hem is dat de lezer het gebeuren van het evangelie moet 'binnentreden', er in stappen, zich verbinden aan deze boodschap: "Wie zijn leven verliest omwille van Mij en het Evangelie, zal het redden." (Mc 8,35) In deze woorden hoor je al waarin je binnentreedt: het gebeuren van lijden, dood en verrijzenis van Jezus is de absolute kern van het evangelie volgens Marcus. Maar dat 'paasmysterie' staat centraal in het ene evangelie volgens elk van de vier evangelisten, en zelfs ook volgens Paulus: "Broeders, ik vestig uw aandacht op het evangelie dat ik u heb verkondigd (...). In de eerste plaats dan heb ik u overgeleverd wat ik ook zelf als overlevering heb ontvangen, namelijk dat Christus gestorven is voor onze zonden, volgens de Schriften,

¹ P. SCHMIDT, *Woord van God, boek van mensen*, Altiora, Averbode, resp. p. 97 en p. 127.

² L. GEYSELS, *De weg van de Dienaar – Lezen in het Marcusevangelie*, Davidsfonds, Leuven, 1997, p. 15.

en dat Hij begraven is, en dat Hij is opgestaan op de derde dag, volgens de Schriften, en dat Hij is verschenen aan Kefas en daarna aan de Twaalf. ...' (1 Kor 15, 1.3-5).

- **Marcus en zijn lezers toen en nu**

“Het evangelie van Marcus beleeft heden ten dage een ongehoord succes.”³ Het is het meest vertaalde evangelie. Zoals woordkunstenares Tine Ruyschaert dat bij ons deed, zo brengen acteurs het op de *Bühne* in Londen en New York, Rotterdam, Parijs, Athene, Brussel en Antwerpen... Dat is ooit wel anders geweest, want Marcus was het kleine broertje, en de nog ruwe parel tussen de andere evangeliën. Marcus schrijft in het grote Rome, voor kleine christengemeenschappen die samenkwamen ‘in één of ander huis’, en een marginaal groepje vormden in het grote Romeinse rijk. Verdrukking en onbegrip, het waagstuk van het christen worden: het zijn thema’s die zijn evangelie kenmerken. Maar ook: een gemeenschap in grote openheid naar de hele wereld, en deel uitmakend van een netwerk in heel de toen bekende wereld rond de Middellandse Zee: Antiöchië, Efeze, Athene, Korinthe, Alexandrië...

De herontdekking van dit oudste evangelie gaat samen met het opnieuw actueel worden van de context waarin Marcus schreef: “Men mag zeggen dat de Kerk hier en daar opnieuw de eigen trekken van de Marcusgemeenschap vertoont: kleinschalig, in de minderheid, verdrukt, soms vervolgd tot op het punt dat ze in haar voortbestaan bedreigd is; opgenomen in een breed netwerk van wereldwijde solidariteit. Daarom is het geoorloofd de actualiteit van Marcus en zijn succes te herlezen als een teken des tijds. Marcus spreekt ons heel onmiddellijk aan, ondanks de zovele eeuwen die ons van hem scheiden. Hij roept ons op tot een steeds nieuwe hoop, ook midden in de crisis: “Wie tot het einde zal stand houden, hij zal gered worden!”(Mc 13,13)”⁴

- **Enkele bijzondere thema’s in het Marcusevangelie**

Het Marcusevangelie heeft grote **haast**. Het zegt niets over de kindertijd van Jezus, en vliegt over Jezus’ doop in de Jordaan en woestijntijd, om bij zijn openbaar leven aan te lande, waar we evenmin op adem kunnen komen. Het wemelt van de woordjes terstond, dadelijk, onmiddellijk, zodra... En dit alles heeft een duidelijke bedoeling: een bijbelgeleerde noemde het Marcusevangelie ooit “een passieverhaal met een lange inleiding”. Zoals reeds gezegd: de eindgebeurtenissen van Jezus’ lijden, dood en verrijzenis staan centraal.

Bij een kleine en zich nog ontwikkelende kerkgemeenschap hoort ook een **zoekend karakter**: wie is die man toch? 8 hoofdstukken lang draait het rond dit ‘Messiasgeheim’, tot Jezus de vraag stelt aan zijn leerlingen: “Wie zegt gij dat ik ben?” (Mc 8,29) En tegelijk mag niemand weten dat hij de Messias en Zoon Gods is, want dat wordt triomfalistisch en verkeerd begrepen zolang je niet ziet hoe deze Koning in feite een Dienaar is die de weg van de zelfontlediging gaat, tot op het kruis. Het beste bewijs daarvan is het vervolg van het evangelie: er volgen drie lijdensvoorspellingen waar de leerlingen niets van begrijpen, en dan vangt reeds de passie aan, waarin ze Jezus in de steek laten... Pas na zijn sterven mag een honderdman onthullen: “Waarlijk, deze mens was de Zoon van God.” (Mc 15,39)

En dan nog eindigt het evangelie eigenlijk in de grootste verwarring, zodat het centrale thema van het geheel blijft: wie is die man toch? Dat Jezus de “Zoon van God” is, is voor Marcus zonder meer duidelijk (zie het titelvers Mc 1,1), maar blijft tegelijk erg vreemd klinken in zijn evangelie: voor de leerlingen, voor de toenmalige Romeinse christengemeenschappen die nog in de kinderschoenen stonden... en opnieuw voor ons vandaag. En daarom kan Marcus ons bijzonder intrigeren.

³ B. STANDAERT, *Marcus, geweld en genade. De actualiteit van het Marcusevangelie*, Lannoo, Tielt, 1985, p. 13.

⁴ *Ibid.*, p. 21.

Een filmpje op Youtube kan helpen voor een eerste kennismaking met het Marcusevangelie: https://www.youtube.com/watch?v=cOv9C0EpU_0 (!voor Nederlands: ondertitels inschakelen!)

Als je hiermee werkt, deze tips:

- Bekijk zeker vooraf zelf het filmpje: het is erg 'druk' en gaat even snel als het evangelie zelf.
- Eventueel kan je het geluid uitzetten en de Nederlandse vertaling voorlezen, zo kunnen de kijkers zich concentreren op de beelden die steeds verder getekend worden.
- Als je het wat korter wil, kan je stoppen bij het einde van de tweede episode in het evangelie, net voor de passie: na 5'51".

VANAF HIER GAAN VOLWASSENEN EN KINDEREN APART VERDER:

- voor volwassenen keuzemogelijkheden 1, 2, 3 of 4
- voor kinderen zie kindercatechese